ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ АКАДЕМІЇ НАУК СРСР
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. ШЕВЧЕНКА
АКАДЕМІЇ НАУК УРСР

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ПО ОРГАНІЗАЦІЇ
ТА ОФОРМЛЕННЮ

МАСОВОЇ ВИСТАВКИ

Т. Г. ШЕВЧЕНКО

ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ

1814 — 1861

ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ АКАДЕМІЇ НАУК СРСР

ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. ШЕВЧЕНКА
АКАДЕМІЇ НАУК УРСР

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ПО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОФОРМЛЕННЮ МАСОВОЇ ФОТОВИСТАВКИ

Т. Г. ШЕВЧЕНКО

„ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ"

Склали:
М. М. КАЛАУШИН
М. М. САВІЦЬКА

Редактори:
Д. Д. КОПИЦЯ
Л. А. ПЛОТКІН

Ленінград Київ

1939

ЗАГАЛЬНІ ЗАУВАЖЕННЯ

ІНСТИТУТ літератури Академії наук СРСР та інститут української літератури ім. Шевченка Академії наук УРСР до 125-річного ювілею з дня народження великого народного поета революціонера-демократа Т. Г. Шевченка випускають масову фото-виставку.

Мета виставки—на яскравому документальному та художньому матеріалі показати життєвий та творчий шлях великого поета—революціонера Т. Г. Шевченка, борця за звільнення народу від гніту самодержавства та кріпосництва, однодумця великих революціонерів-демократів Добролюбова та Чернишевського.

Тарас Шевченко залишив нам багату літературно-художню спадщину, яка тільки після Жовтневої революції була дбайливо зібрана і стала доступною для всебічного наукового вивчення.

Показати всю спадщину Шевченка—літературну й художню (малярську)—в такому популярному виданні, яким є масова фото-виставка—справа надзвичайно складна і технічно непосильна. Через це виставка відображає лише основні моменти життя і творчості поета, найбільш цінні й характерні твори його і матеріали про життя по окремим етапам.

Широко використовуючи спадщину Шевченка—художника, як ілюстративний матеріал для показу біографії— творчості великого поета, фото-виставка проте не має можливості повно висвітлити художню (малярську) діяльність Шевченка.

В основу фото-виставки покладено переважно документальний і художньо-ілюстративний матеріал, що складається з картин, рисунків, автопортретів, ілюстрацій самого Шевченка, картин та ілюстрацій його сучасників (Штернберг, Башилов, Микешин та інші), автографів перших видань його творів, окремих документів і жандармських справ.

Крім цього документального матеріалу у виставку включені кращі картини і ілюстрації на теми біографії і творчості Шевченка (Репіна, Іжакевича та ін). та ряд сучасних хронікаль-

них знімків з найкращих пам'ятників, музеїв і окремих місць, що пов'язані з пам'яттю великого поета. Крім образоворчого матеріалу до виставки додається етікетаж (написи) до кожного експонату: цитати та лозунги, що допомагають усвідомити значення спадщини великого поета для нашої соціалістичною культури. Весь текстовий матеріал, що пояснює окремі моменти біографії або творчості Шевченка, взято або з творів поета (поезії й прози) його „Щоденника", листів, або із спогадів його сучасників та офіційних документів царської жандармерії. У виставці подано висловлювання великіх геніїв людства Леніна, Сталина, визначніших письменників та критиків: Горького, Чернишевського, Герцена, Добролюбова, в яких дається оцінка, показується значення творчості Шевченка для великої визвольної боротьби народів проти гнобителів та експлуататорів.

Виставка поділяється на п'ять розділів; кожний розділ показує окремий період життєвого й творчого шляху Шевченка і розташований на окремому щиті. Кожний розділ має свій заголовок. Весь матеріал виставки розташовується на щитах за спеціально розробленими планами—схемами (додаються).

До кожної схеми додається список образотворчого та текстового матеріалу з відповідними цифровими та літерними позначеннями (шифрами).

Всі експонати образотворчого характеру (портрети, ілюстрації, автографи тощо) помічені шифром з двох цифр: римської, що позначає номер щита і арабської, що позначає номер експоната на цьому щиті (наприклад, I—1; I—2; I—3; II—15; V—23 і т. д.) Цим же шифром всі експонати позначені в схемах і в списку образотворчого і текстового матеріалу, за яким можна побачити, що являє собою кожний експонат. Етікетаж, що пояснює кожний експонат, помічений тим-же шифром, що й експонат, до якого він відноситься.

Етікетаж текстового характеру (заголовки, цитати, лозунги) на схемах також помічені римською цифрою, що зазначає номер щита, і літерами, що відмічають місце експоната на щиті (наприклад, I-л; I-б; V-д; і т. д.).

За цими планами-схемами встановлюється для всіх щитів загальний розмір: 160 см. × 200 см.

Весь текстовий та ілюстративний матеріал виставки розкладений по внутрішніх папках за відповідними розділами.

Раніш, ніж приступити до оформлення виставки на місці (в клубах, школах, бібліотеках та ін.) необхідно звірити весь її матеріал за планом—схемою і ознайомитись із змістом її користуючись поясненнями і додатковим матеріалом методичних вказівок.

РОЗДІЛ І.

В кріпацькій неволі (1814—1838)

Україна за доби кріпацтва. Тяжкі дитячі роки Шевченка—кріпака. Шевченко козачок у пана Енгельгардта. Переїзд Шевченка—козачка за паном Енгельгардтом в Петербург. Зустріч Шевченка з художником Сошенком в Літньому саду. Знайомство з секретарем Академії мистецтв Григоровичем, російським поетом Жуковським, видатним художником К. Брюловим та інш. Викуп Шевченка з кріпацкої неволі. Перші літературні спроби („Причинна"). Вступ до Академії мистецтв.

РОЗДІЛ ІІ.

Початок та розквіт літературно-художньої дяльності (1838—1947)

Шевченко в Академії мистецтв—учень художника К. Брюлова. Академічні роботи Шевченка. Перше видання „Кобзаря". Твори цього періоду: „Гайдамаки", „Тополя" „Катерина", „Тарасова ніч'" „Слепая" та інш. Подорож Шевченка на Україну.

Культурно-освітня діяльність Шевченка—видання альбомів „Живописная Украйна". Видання творів, що відображають рішучий протест та заклик до боротьби з кріпацтвом і російським самодержавством („Сон", „Кавказ" та інш).

РОЗДІЛ ІІІ.

Арешт та заслання (1847—1857)

Арешт Шевченка. Шевченко в Петербурзі в казематі. Справа „III отделения" (політична поліція) про художника Шевченка.

Заслання Шевченка, за розпорядженням Миколи І, в Оренбургську степ з забороною писати та малювати.

Шевченко—солдат. Шевченко про становище миколаївського солдата.

Шевченко в Аральській експедиції Любов і глибоке співчуття Шевченка до пригноблених царизмом національностей царської Росії „тюрмі народів".

„Захалявні" книжки віршів поета.

Твори цього періоду: „Княжна", „Варнак" „Рано-вранці" та інш.

РОЗДІЛ IV.

Повернення з заслання Останні роки життя (1857—1861)

Повернення Шевченка з заслання через Нижній Новгород до Петербургу.

Зустріч в Нижньому Новгороді з своїм другом, знаменитим актором М. С. Щепкіним, який приїхав до Шевченка з Москви. Знайомство (в Петербурзі) й дружба з знаменитым актором—трагиком Айри Ольриджем. Шевченко—академік гравірування. Літературні та політичні інтереси Шевченка цього періоду—зв'язок його з передовими діячами російського революційного руху (Чернишевським, Добролюбовим, Герценим). Остання подорож Шевченка на Україну Арешт Шевченка на Україні по обвинуваченню в богохульстві. Нове видання „Кобзаря" 1860 року. Культурно-освітня діяльність Шевченка (видання „Южно-русского букваря," „розповсюдження гравюр) Хвороба та смерть поета. Похорони. Відклик на смерть Шевченка поета революціонера—демократа Некрасова. Заборона в царській Росії святкування ювілею (100 роковини З дня народження Шевченка). В. І. Ленін про національний гніт України і заборону царизмом святкування ювілею Шевченка.

РОЗДІЛ V.

Шевченко в Радянському Союзі

В. І. Ленін і Й. В. Сталін про значення Великої Соціалістичної Жовтневої революції для зростання та розквіту національної культури. Відкриття в перші роки революції (1918) пам'ятників Шевченка в Петербурзі та Москві. Пам'ятники, музеї, заповідники пам'яті Шевченка в Радянському Союзі. Життя колгоспної молоді й нащадків поета колгоспників с. Шевченкове (бувш. с. Кирилівка) Ювілейно-масові видання творів Шевченка. Поети народів СРСР про Шевченка.

ПЕРЕЛІК ОБРАЗОТВОРЧОГО

Й

ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ ВИСТАВКИ

І ЩИТ

Образотворчий матеріал

Шифр

І— 1 Росія кріпосників. Гра поміщиків в карти на кріпаків. Карік. Т. Доре.
І— 2 Обмін собак на кріпаків. Малюнок І. Іжакевича.
І— 3 Т. Г. Шевченко. Роб. худ. І. Ю. Репіна (1888 р.).
І— 4 Покарання кріпосного. Мал. І. Іжакевича.
І— 5 Проводи новобранців Карт. І. Соколова.
І— 6 Село Кирилівка (б. Звенігородського повіту Київської області) 3 фот. 1914 р.
І— 7 Метричний запис про народження Т. Г. Шевченка.
І— 8 Автобіографія Шевченка. Автограф.
І— 9 Перепис сім' ї кріпосного Г. І. Шевченка (батька поета).
І—10 Хата Шевченка, в якій прожив свої дитячі роки поет. Мал. Т. Г. Шевченка.
І—11 „І золотої й дорогої". Ілюс. І. Іжакевича.
І—12 Шевченко носить воду в школу. Карт. П. Носко.
І—13 Батько поета. Малюнок Т. Г. Шевченка.
І—14 „Мені тринадцятий минало". Іл. І. Іжакевича.
І—15 Шевченко і Енгельгардт. Карт. К. Трохименко.
І—16 Зустріч художника Сошенка з Тарасом Шевченком в Літньому саду. Карт. І. П. Борисенко.
І—17 Петербург. Літній сад.
І—18 Особи, що сприяли викупу Шевченка з кріпосного стану. Худ. Венеціанов, худ. К. П. Брюлов, поет В. А. Жуковський.
І—19 Петербург. Академія мистецтв.
І—20 В. А. Жуковський. Раб. худ. К. П. Брюлова.
І—21 Літературні інтереси молодого Шевченка (рос. література) О. С. Пушкін, М. В. Гоголь, М. Ю. Лермонтов.
І—22 „Причинна", Іл. І. Іжакевича.
І—23 „Реве та стогне Дніпр широкий", Іл. В. Касьяна.
І—24 „Причинна", Іл. І. Іжакевича.
І—25 Літературні інтереси молодого Шевченка (укр. література) — І. Котляревський, Г. Ф. Квітко-Основ'яненко, Є. П. Гребінка.

Текстовой матеріал

Шифр

І—а „Безмежна відданість революції...
І—б „В кріпацькій неволі" (1814—1838).
І—в Тарас Шевченко—сын крепостного крестьянина.
І—г История моей жизни...
І—д За що не знаю називають...
І—е А іноді така печаль...
І—ж Я до школи...
І—з У тім гаю...
І—и Мені тринадцятий минало...
І—к „Случай и досуг представился в Вильне...
І—л „Он в светлые летние ночи...
І—м Получив свободу от помещика...
І—н В 1837 году Сошенко представил меня...
І—о О первых литературных моих опытах...
І—п Реве та стогне Дніпр широкий...
І—р В этом саду и в то же время...

I ЩИТ

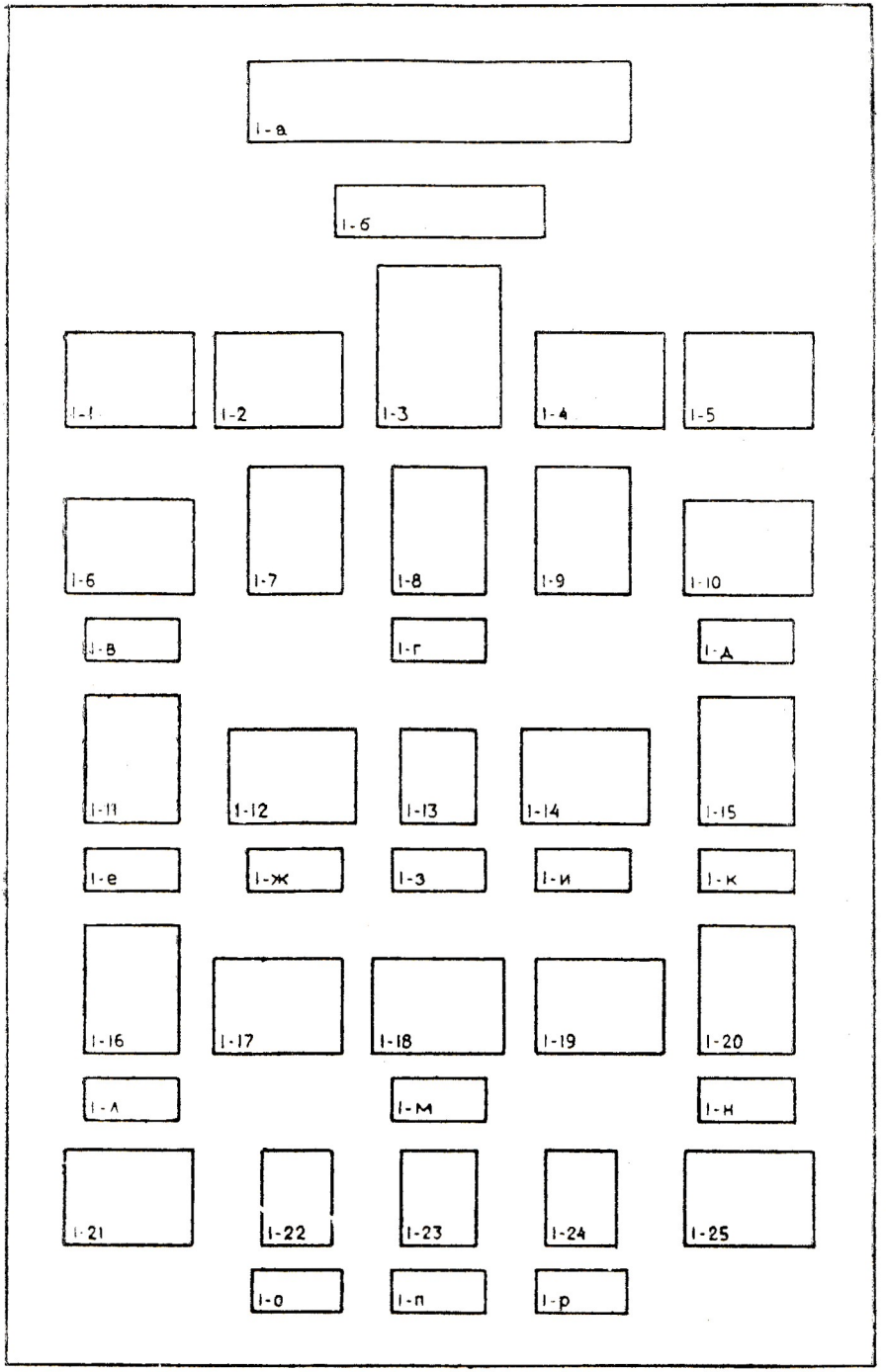
I-а
I-б
I-1
I-2
I-3
I-4
I-5
I-6
I-7
I-8
I-9
I-10
I-в
I-г
I-д
I-11
I-12
I-13
I-14
I-15
I-е
I-ж
I-з
I-и
I-к
I-16
I-17
I-18
I-19
I-20
I-л
I-м
I-н
I-21
I-22
I-23
I-24
I-25
I-о
I-п
I-р

II ЩИТ

Образотворчий матеріал

Шифр

II— 1 Шевченко в академічному класі. Карт. І. Іжакевича. (Ліворуч від Шевченка К. Брюлов).
II— 2 Ворожба. Карт. Т. Г. Шевченка.
II— 3 Перерване побачення. Карт. Т. Г. Шевченка, (копія з карт. Брюлова).
II— 4 Т. Г. Шевченко, автопортрет. 1840 р.
II— 5 „Полтава". Іл. Т. Г. Шевченка.
II— 6 „Робінзон Крузо", Іл. Т. Г. Шевченка.
II— 7 Селянська родина Карт. Т. Г. Шевченка.
II— 8 „Гайдамаки". Іл. А. Сластьона.
II— 9 „Гайдамаки". Іл. А. Сластьона.
II—10 Т. Г. Шевченко. Автопортрет.
II—11 Перші видання творів Т. Г. Шевченка.
II—12 Т. Г. Шевченко. Автопортрет.
II—13 „Гамалія". Автоілюстрація Т. Г. Шевченка.
II—14 „Тополя". Іл. М. Макешіна.
II—15 „Кобзар", Іл. Штернберга.
II—16 „Катерина", Іл. М. Башілова.
II—17 „Катерина". Іл. М. Башілова.
II—18 „Катерина". Автоілюстрація Т. Г. Шевченка.
II—19 „Слепая". Автоілюстрація Т. Г. Шевченка.
II—20 „Тарасова ніч". Іл. М. Башілова.
II—21 „Перебендя". Іл. І. Іжакевича.
II—22 В Переяславлі. Мал. Т. Г. Шевченка.
II—23 Дівчата. Мал. Т. Г. Шевченка.
II—24 В Решетиловці. Мал. Т. Г. Шевченка.
II—25 Шевченко серед кріпосних. Мал. П. Носко.
II—26 В Києві. Мал. Т. Г. Шевченка.
II—27 „Живописная Украина". Обкладинка журнала, що видавав Т. Г. Шевченко.
II—28 Судна рада. Мал. Т. Г. Шевченка.
II—29 „Невольник". Автоілюстрація Т. Г. Шевченка.
II—30 „Наймичка". Іл. К. Трутовського.
II—31 „Кавказ". Мал. І. Репіна.
II—32 Автографи із збірника поезій Т. Г. Шевченка „Три літа".
II—33 „Сон". Іл. І. Іжакевича.
II—34 „Сон". Іл. Ф. Коновалюка.
II—35 „Єретик". Іл. І. Іжакевича.

Текстовой матеріал

Шифр

II—а Шевченко, Пушкін, Міцкевич...
II—а „Діяльність Шевченка — живописця"...
II—б Початок та розквіт літературно-художньої діяльності (1838—1847).
II—в Сини мої, гайдамаки!...
II—г Гайдамаки...
II—д Я думаю вы меня хорошенько побранили...
II—е Пливуть собі, співаючи...
II—ж Отак тая чорнобрива...
II—з Як тополя, стала в полі...
II—и Я намалював Катерину той час...
II—к Вітер віє повиває...
II—л Був я уторік на Україні...
II—м Розкуються незабаром...
II—н Я хочу рисовать нашу Україну...
II—о Минулися мої сльози...
II—п —Марку! Подивися...
II—р За горами гори хмарою повиті...
II—с Я посію мої сльози...
II—т Так от де рай! Уже нащо...
II—у А он роспинають...
II—ф Прозріте, люди—день настав!...

II ЩИТ.

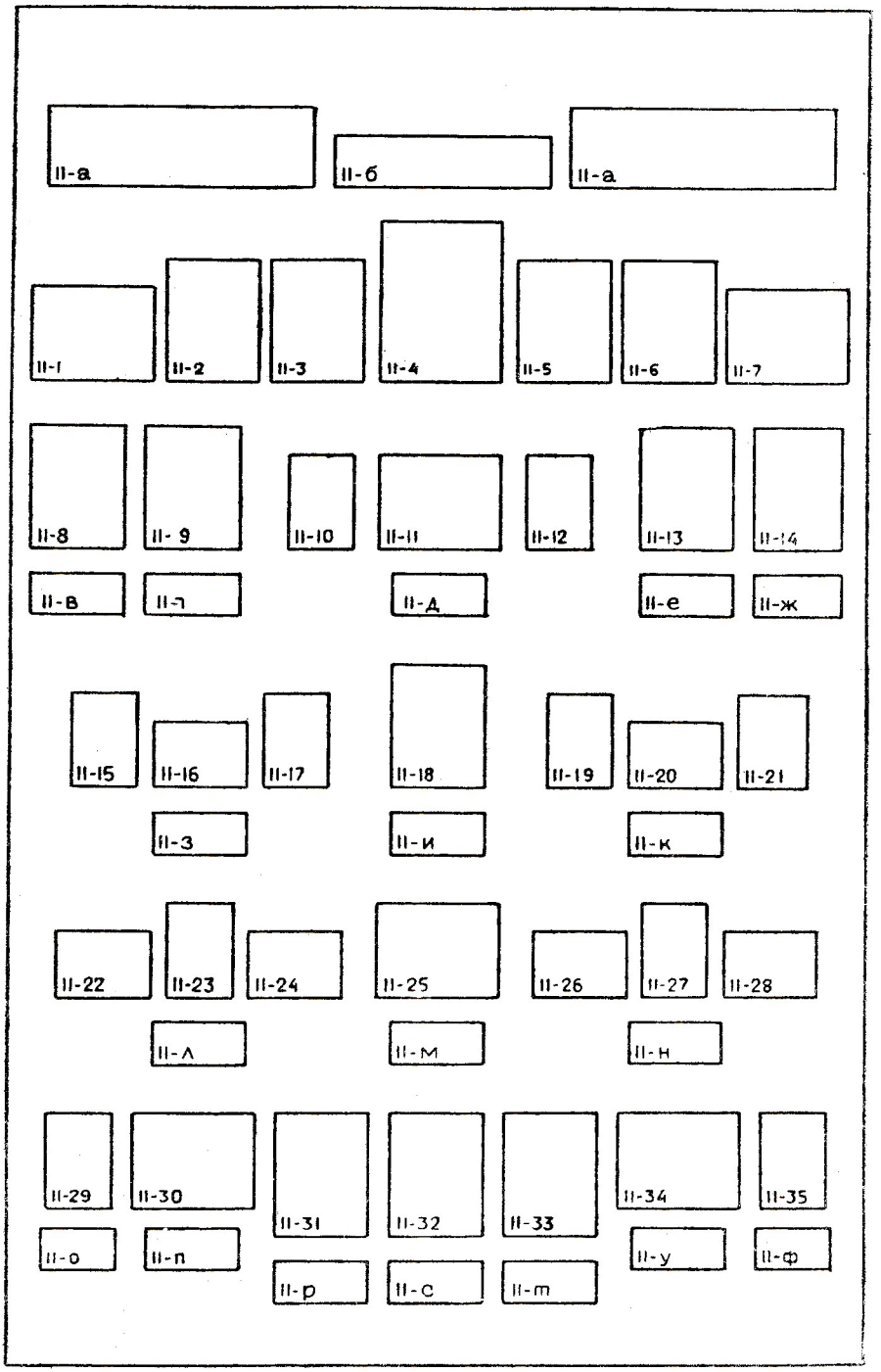
II-а
II-б
II-а
II-1
II-2
II-3
II-4
II-5
II-6
II-7
II-8
II- 9
II-10
II-11
II-12
II-13
II-14
II-в
II-г
II-д
II-е
II-ж
II-15
II-16
II-17
II-18
II-19
II-20
II-21
II-з
II-и
II-к
II-22
II-23
II-24
II-25
II-26
II-27
II-28
II-л
II-м
II-н
II-29
II-30
II-31
II-32
II-33
II-34
II-35
II-о
II-п
II-р
II-с
II-т
II-у
II-ф

III ЩИТ

Образотворчий матеріал

Шифр

III— 1 м. Київ іл. 40–50 рр XIX в.
III— 2 Арешт Шевченка. Карт. Чумака.
III— 3 Т. Г. Шевченко. Автопортрет. 1857 р.
III— 4 Від'їзд Шевченка з фельд'єгером в заслання. Мал. В. Касьяна.
III— 5 Петербург. Приміщення (III отделения), в якому сидів Шевченко в 1847 році.
III— 6 „Рано вранці новобранці" — Іл. І. Їжакевича
III— 7 „По улиці вітер віє" — Іл. І. Їжакевича.
III— 8 Із свідчення Шевченка на допиті в „III отделении"
III— 9 Справа III отделенія про художника Т. Г. Шевченка.
III—10 „Моїм соузнікам" — Автограф
III—11 „О думи мої"! О славо злая!", Іл. І. Їжакевича.
III—12 „Княжна" Іл. І. Їжакевича.
III—13 Киргизький хлопчик грається з кішкою. На другому плані Шевченко. — Мал. Т. Г. Шевченка.
III—14 В киргизькій юрті. — Мал. Т. Г. Шевченка.
III—15 Киргизькі хлопчики — жебраки. На другому плані Шевченко. Мал. Т. Г. Шевченка.
III—16 Шевченко — солдат. — Автопортрет, 1848 р.
III—17 В тюрьмі (із серії „Притча о блудном сыне"). — Мал. Т. Г. Шевченка.
III—18 В казармі. — Мал. Т. Г. Шевченка.
III—19 „Крізь стрій" (із серії „Притча о блудном сыне"). — Мал. Т. Г Шевченка.
III—20 „Варнак". — Іл. І. Їжакевича.
III—21 „Не жаль на злого..." — Іл. І. Їжакевича.
III—22 „Понад Уралом я брожу..." — Іл. І. Їжакевича.
III—23 „Захалявні" книги Шевченка, з його віршами, які поет ховав від начальства за халяви чобіт.
III—24 Шевченко на березі Аральського моря. — Карт. Азовського.
III—25 „І виріс я на чужині" — Іл. І. Їжакевича.
III—26 „Петрусь" — Іл. І. Їжакевича.
III—27 Раімське укріплення. Мал. Т. Г. Шевченка.
III—28 Бутаков і фельдшер Істомін у фортеці Кос-Арал. — Мал. Т. Г. Шевченка.
III—29 Т. Г. Шевченко. Автопортрет.
III—30 Справа штаба „Отдельного Оренбургского Корпуса" про рядового Шевченка.
III—31 Т. Г. Шевченко. Автопортрет.
III—32 В киргизькій юрті. На ліжку — Шевченко. Мал. Т. Г. Шевченка.
III—33 Ново-Петровське укріплення. Мал. Т. Г. Шевченка.

Текстовой матеріал

Шифр

III—а „Шевченко заслуживает високу оцінку...
III—б Арешт та заслання (1847—1857)
III—в Рано-вранці новобранці...
III—г По улиці попідтинню...
III—д Художника Шевченко, за сочинение.
III—е О думи мої! О славо злая...
III—ж А патріот, убогих брат...
III—з И теперь прозябаю в киргизской степи...
III—и Если бы я был изверг, кровопийца...
III—к Солдаты—самое бедное...
III—л Отож у клечальну неділю...
III—м І досі нудно, як згадаю...
III—н Брожу понад Уралом та...
III—о Село неначе погоріло...
III—п Його недовго мордували...
III—р ...Был я по долгу службы...
III—с Рядового Шевченка, не исполнившего воспрещения.
III—т Кругом горе, пустыня ..

III ЩИТ.

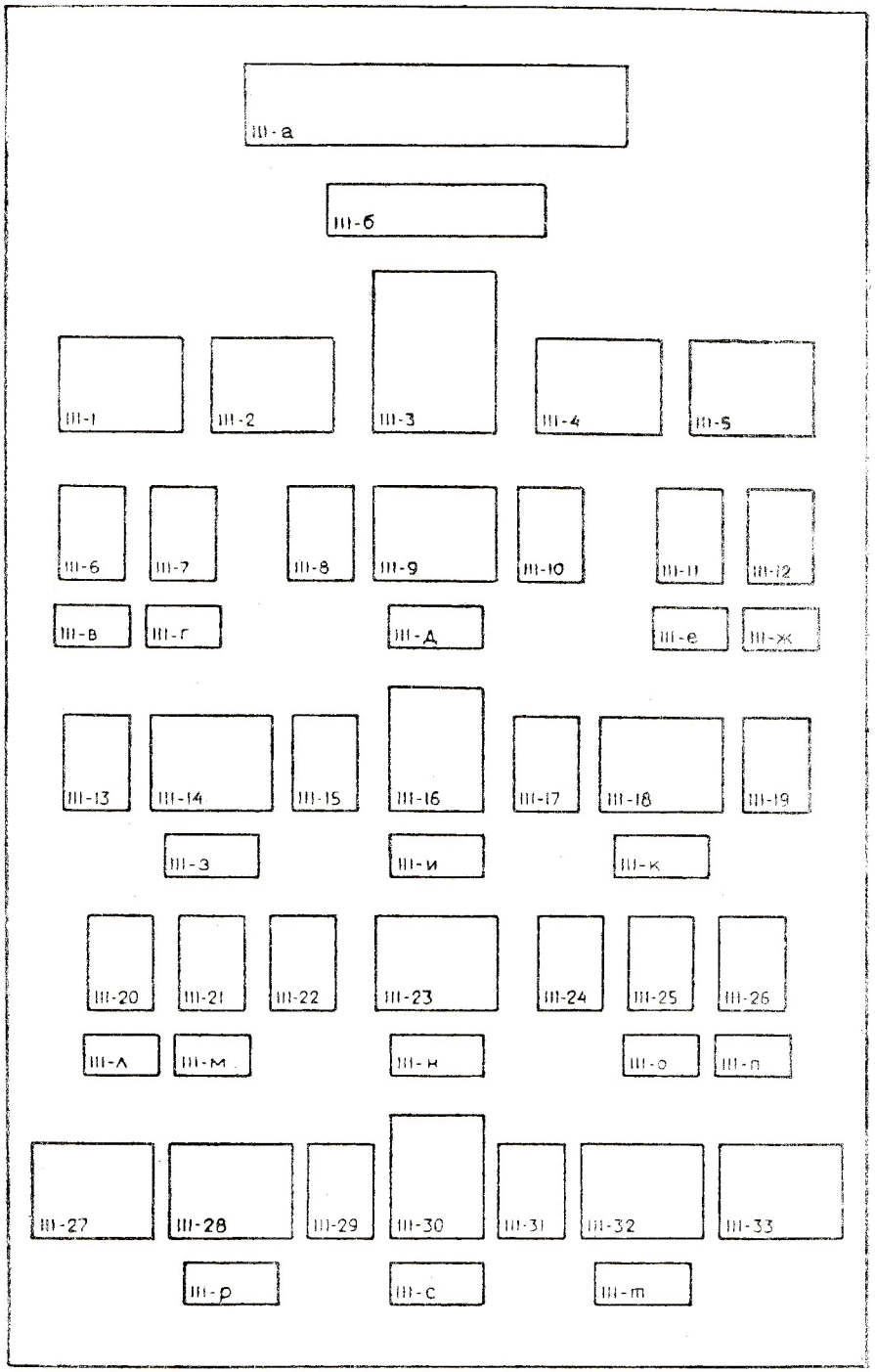
III-а
III-б
III-1
III-2
III-3
III-4
III-5
III-6
III-7
III-8
III-9
III-10
III-11
III-12
III-в
III-г
III-д
III-е
III-ж
III-13
III-14
III-15
III-16
III-17
III-18
III-19
III-з
III-и
III-к
III-20
III-21
III-22
III-23
III-24
III-25
III-26
III-л
III-м
III-н
III-о
III-п
III-27
III-28
III-29
III-30
III-31
III-32
III-33
III-р
III-с
III-т

IV ЩИТ

Образотворчий матеріал

Шифр

IV— 1 Нижний Новгород 3 літ 60 х років XIX ст.
IV— 2 Дари в Чигирині 1649 р. — Мал. і грав. Т. Г. Шевченка.
IV— 3 Т. Г. Шевченко. Гравіров. автопортрет, 1860 р.
IV— 4 Притча про виноградний сад. Офорт Т. Г. Шевченка з картины Рембрандта..
IV— 5 Петербург. Ермитаж 3 літ. 40-х — 50-х рр
IV— 6 М. Є. Салтыков-Щедрін. „Губернские очерки" перше видання Островський.
IV— 7 М. С. Щепкін. — Мал. Т. Г. Шевченка.
IV— 8 А. І. Герцен. Нарис. Т. Г. Шевченка в Щоденнику. Вид. А. І. Герцена: „Полярная звезда", „Колоколъ"
IV— 9 „Юродивий" — Іл. Касьяна.
IV—10 В. Курочкін. „На смерть Беранже", вірш, перепис. в „Щоденник" рукою Шевченка. П. Беранже
IV—11 Диплом на звання академіка гравірування, виданий Т. Г. Шевченкові Академією мистецтв.
IV—12 Айра Ольридж. Мал. Т. Г. Шевченка.
IV—13 Журнал „Современник" — орган революційно-демократичної літератури і його керівники: М. Г. Чернишевський, М. О. Некрасов, М. О. Добролюбов.
IV—14 Ликера Полусмакова.—Мал. Т. Г. Шевченка.
IV—15 „Кобзар", вид. 1860 р. „Южнорусский букварь", Лист вчителів до Шевченка з подякою за присилку у воскресні школи „Кобзаря".
IV—16 „Сон". — Іл. П. Ткаченка.
IV—17 „Сон". — автограф
IV—18 Справа про арешт Шевченка за богохульство.
IV—19 Шевченко серед кріпосних. Мал. В. Касьяна.
IV—20 Побачення Шевченка з сестрою Яриною. Карт. Н. Іванова.
IV—21 „О люди, люди небораки" — автограф.
IV—22 „Якось то йдучи уночі" — Іл. В. Касьяна.
IV—23 „Свидетельство" на право перебування в Петербурзі протягом одного року.
IV—24 Шевченко на смертному ложі. Мал. П. Ейснера.
IV—25 Привітальна телеграмма Т. Г. Шевченкові з Полтави, одержана вже після його смерті
IV—26 Заповіт. Автограф.
IV—27 Жандарми на могилі Т. Г. Шевченка в Канєві. Фот. 1914 р.
IV—28 Карикатура на заборону вшанування пам'яті Шевченка в ювілей 1914 року.
IV—29 Розгін демонстрації в Києві. Фот 1914 р.

Текстовой матеріал

Шифр

IV—а Він тим великий...
IV—а Він поет цілком народний
IV—б Повернення з заслання. Останні роки життя... (1857—1861).
IV—в „Как хороши „Губернские очерки"...
IV—г Теперь посилаю тобі з оцім. д...
IV—д ...В первый же раз увидел я „Полярную звезду"...
IV—е А ти, всевидящее око!...
IV—ж Обязательнейший Олейников сегодня сообщил...
IV—з ...Я думаю посвятить себя безраздельно...
IV—и Крім подібності характерів...
IV—к Він (Шевченко) остаточно...
IV—л Моя ти любо! Не хрестись...
IV—м Сегодня посилаю тобі Федоте...
IV—н І сниться їй той син Іван
IV—о Будем, брате...
IV—п Добра не жди...
IV—р В 1859 году летом...
IV—с Якось то йдучи уночі...
IV—т Все он изведал: тюрьму петербургскую...
IV—у Поховайте та вставайте...
IV—ф „Заборона вшанування Шевченка була таким чудовим, прекрасним, надиво щасливим"...

IV ЩИТ.

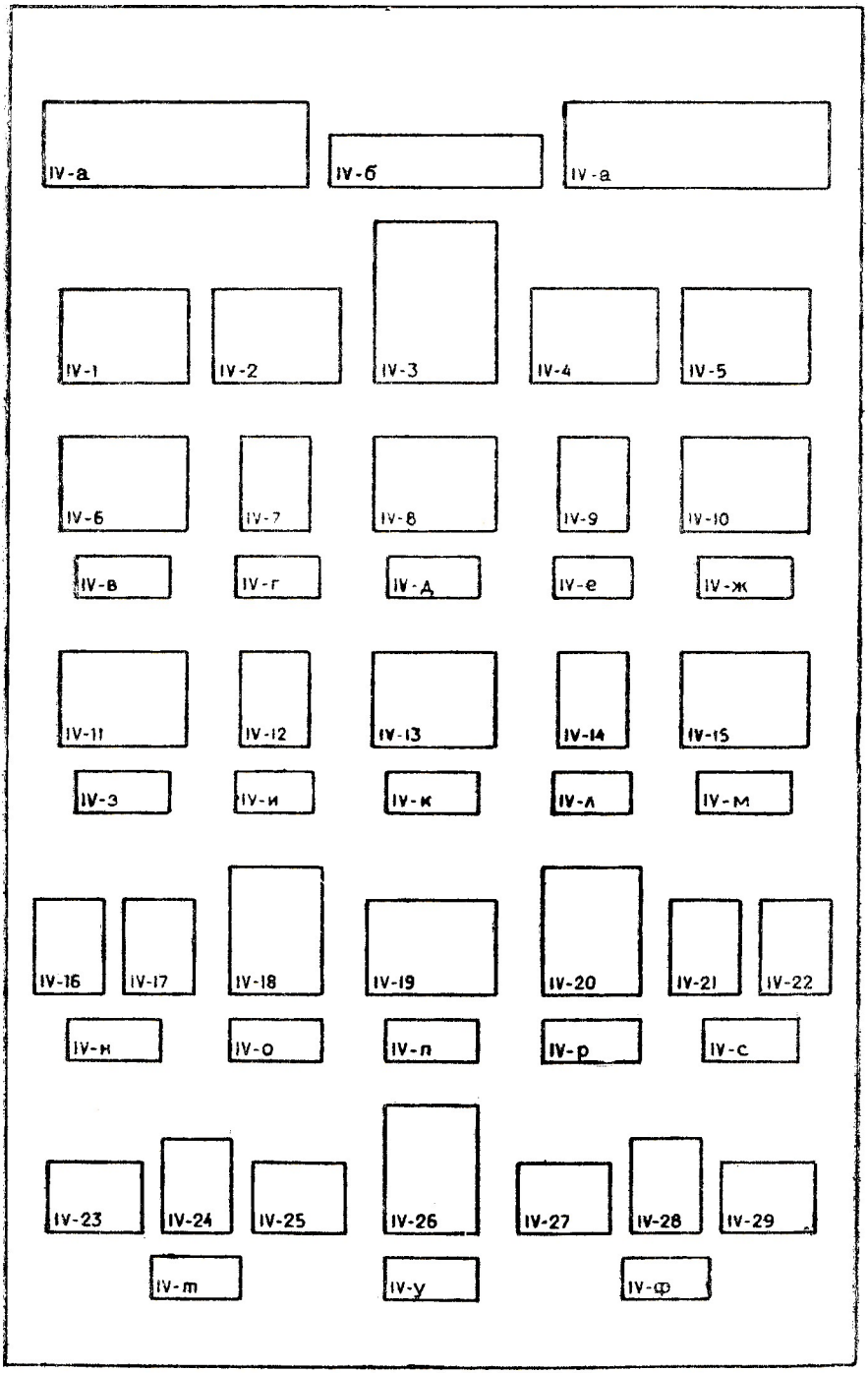
IV-а
IV-б
IV-а
IV-1
IV-2
IV-3
IV-4
IV-5
IV-6
IV-7
IV-8
IV-9
IV-10
IV-в
IV-г
IV-д
IV-е
IV-ж
IV-11
IV-12
IV-13
IV-14
IV-15
IV-з
IV-и
IV-к
IV-л
IV-м
IV-16
IV-17
IV-18
IV-19
IV-20
IV-21
IV-22
IV-н
IV-о
IV-п
IV-р
IV-с
IV-23
IV-24
IV-25
IV-26
IV-27
IV-28
IV-29
IV-т
IV-у
IV-ф

V ЩИТ

Образотворчий матеріал

Шифр

V— 1 В. І. Ленін.
V— 2 Сім'я колгоспника Трохима Олійника з колгоспу „Червоний партизан", що премійована на обласній олімпіаді самодіяльного мистецтва. Співають пісні з творів великого поета та народні пісні про Шевченка.
V— 3 Т. Г. Шевченко. Килим работи худ. М. Ф. Бабія.
V— 4 Колгоспники з колгоспу „Червоний партизан", с. Шевченкове, Ольшанського району, Київської області.
І. В. Сталін.
V— 6 Пам'ятник Шевченка в Ленінграді. 1918.
V— 7 Пам'ятник Шевченка в Москві. 1918.
V— 8 Пам'ятник Шевченка в Казахській АРСР.
V— 9 Казахи в Будинкові музеї Шевченка в Києві.
V—10 Пам'ятник Шевченка в Полтаві.
V—11 Пам'ятник Шевченка в Харкові. Роб. заслуж. діяча мистецтва М. Г. Манізера.
V—12 Проект пам'ятника Шевченкові в Києві — работи заслуженного діяча мистецтва М. Г. Манізера.
V—13 Будинок—Музей Шевченка в Києві.
V—14 Пам'ятник Шевченкові в селі Шевченкове.
V—15 Музей Т. Г. Шевченка в Канєві.
V—16 Могила Т. Г. Шевченка в Канєві.
V—17 Вхід на могилу Т. Г. Шевченка (Канєв).
V—18 Ювилейно-масові видання творів Шевченка.
V—19 Село Шевченкове Ставок.
V—20 Нащадки великого поета—онуки та правнуки—колгоспники с. Шевченкове.
V—21 Музей Т. Г. Шевченка в с. Шевченкове.
V—22 Джамбул.
V—23 Гасем Лахуті.
V—24 Медаль в пам'ять ювілею 125-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка.
V—25 Медаль в пам'ять ювілею 125-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка.
V—26 Павло Тичина.
V— 27 Янко Купала.

Текстовой матеріал

Шифр

V—а Пролетарська культура мусить...
V—б Шевченко в Радянському союзі...
V—в „Робітники створюють в усьому...
V—г Совет народных комисаров...
V—д Жовтневий переворот...
V—е Сердечно вітаю народ України...
V—ж Про заснування шевченківського комітету...
V—з Тихо верблюд натомившись ступає...
V—и Встань, співець України...
V—к Гнів революціонера поета...
V—л Сам він виріс у недолі...

495317

V ЩИТ.

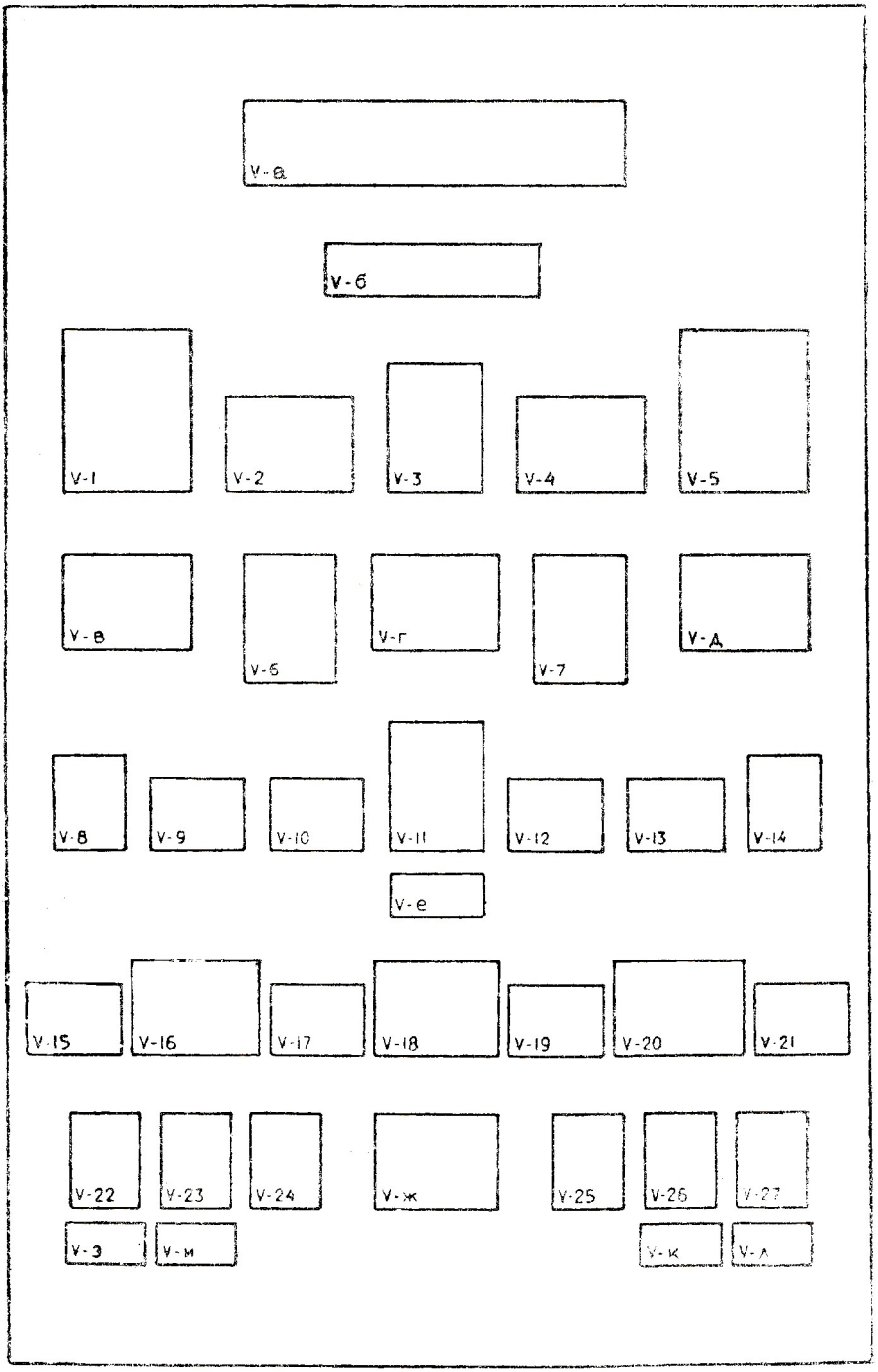
V-а
V-б
V-1
V-2
V-3
V-4
V-5
V-в
V-6
V-г
V-7
V-д
V-8
V-9
V-10
V-11
V-12
V-13
V-14
V-е
V-15
V-16
V-17
V-18
V-19
V-20
V-21
V-22
V-23
V-24
V-ж
V-25
V-26
V-27
V-з
V-и
V-к
V-л

ОФОРМЛЕННЯ ВИСТАВКИ

ВИСТАВКА в тому вигляді, в якому її одержує замовник, вимагає ще великої підготовчої роботи й оформлення її на місці.

Оформлення виставки є дуже важливий момент і до нього треба віднестись з усією серйозністю. Без відповідного оформлення виставка набагато втратить, а неприваблива виставка не зможе сприйматися глядачами.

В першу чергу для оформлення виставки треба:

1) Виготовити відповідного розміру щити;
2) виготовити художні паспарту для кожного експонату;
3) окантувати весь матеріал.

ЩИТИ

Щити необхідно робити суворо додержуючись розмірів які зазначені в плані. Дешевше і простіше робити щити з фанери. На дерев'яну раму з поперечками набиваються щити фанери. Щоб фанера була щільно натягнута, радимо поперечки або риштування рами робити густіше (від 40 до 50 см одну від одної). Залежно від розміру приміщення, в якому буде влаштована виставка, щити можна зробити висячими або стоячими на ніжках

Коли є вільні простінки або цілі кімнати, зручніше, дешевше та швидче виготовити щити висячі, щоб їх можна було навішувати на стіну.

Коли ж приміщення нема, можна зробити щити на ніжках, а щоб заощадити місце, щити можна зробити двохсторонні, нерухомі або ще краще двусторонні, рухомі. Такі щити, хоч і коштують дорожче, але в два рази заощаджують місце. Треба пам'ятати, що при розподілі матеріалів на двохсторонніх щитах, виставка не може бути охоплена зором глядача відразу, а буде розглядатися лише частинами, а тому цей спосіб рекомендується лише установам і організаціям, які дуже обмежені приміщенням. Щити треба пофарбувати масляною або клеєвою

фарбою, або виклеїти шпалерами (без рисунків), або ж обтягти полотном. Щити повинні мати один загальний кольор і тон. Поле щита, як і фон для всього матеріалу виставки, повинно мати більш світлий тон, ніж паспарту до експонату. Рекомендується для кожного щита зробити рамку від 2 до 4 см. Краще коли рамка буде відполірована.

ПАСПАРТУ

Одночасно з виготовленням щита треба підготовлювати оформлення кожного експонату. Для всього ілюстративного матеріалу—портретів, ілюстрацій, автографів та інш. необхідно зробити художні паспарту — це однотонні шпалери, кольоровий папір та інш. Паспарту можна зробити двома способами: 1) із шпалеру вирізати рамку точно по розміру експонату, потім накласти або приклеїти до нього експонат; 2) За простійшим способом треба обрізати і вирівняти поля експонату й накласти, або приклеїти на раніше заготовлений відповідний до розмірів експонату шматок шпалеру. Розмір паспарту повинен бути на 1-2 см. більше експонату. При складанні планів щитів ураховано, що всі експонати будуть з паспарту, а тому їх розміри збільшено на 1-2 см.

Якщо експонати окантовуються під шкло, то паспарту приклеюються до нього злегка, бо шкло зберігає і паспарту і експонат від псування. Коли ж окантовка робиться без шкла, то паспарту треба щільно приклеїти до експонату. Слід мати на увазі, що не обов'язково для всіх щитів робити паспорту одного кольору і тону. Виставка буде краще виглядати, коли на кожному щиті окремим тоном будуть виділені центральні, основні експонати. А виділяючи експонати треба керуватись їх змістом і значенням їх в темі. При такому оформленні треба підібрати кольор і тон близькі один до одного.

Як найкраще оздоблення виставки слід взяти український народний орнамент. Зразки його є на обкладинках нашого видання й їх можна використати. Зразки орнаменту кожна організація може значно поширити. Орнаменти можна використати різноманітні: широким орнаментом можна оздобити рамки щитів виставки; вузьким—окремі експонати. Коли є готовий орнамент, то його можна просто накласти на паспарту, а коли нема—то перемалювати. Цитати, лозунги, заголовки й підтекстовки просто приклеюються до картону. Все разом рівно обрізати й без окантовки прибити маленькими гвіздками. Тексти можна й окантувати без шкла і без паспарту яким-небудь кольоровим кантиком, що відповідає загальній окантовці.

Весь матеріал треба обовяз'ково о к а н т у в а т и. Самий некультурни спосіб оформлення виставки це приклеювання або прибивання матеріалу на голий щит. Краще всього експонати окантовувати під шкло. Шкло зберігає матеріал і робить його більш виразним. В крайньому разі окантовку можна провести і без шкла.

ЕТІКЕТАЖ

Після того, як експонати будуть окантовані треба провести наклейку етікетажу. Весь етікетаж поділено на розділи, і він має той же шифр, що і експонати до яких він відноситься.

По лініях, намічених на етікетажі, його треба розрізати і наклеїти посередині внизу під експонатом, до якого він відноситься. Коли експонат окантовується без шкла, то етікетаж приклеюється прямо до нижньої частини паспарту. Коли ж окантовка з шклом, то етікетаж можна приклеювати на шкло. Клеїти тікетаж мпожна столярним клеєм. Щоб зробити це акуратно, треба на ростий лист шкла злегка намазати клей, потім наклеїти на нього кілька написів етікетажа і зараз же ножем зняти з шкла і наклеїти на експонат. При такому засобі клей рівномірно разподіляється по етікетажу і не псує краї.

РОЗВІШУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ

Розвішувати матеріал треба дуже уважно. Схеми розвішування матеріалів є не лише художньою організацією матеріалу, а, головне, організацією його по змісту.

Характер розподілу матеріалу на щитах суворо симетричний. Від центра ідуть правильними рядами у певних співвідношеннях один до одного експонати. Тому розвішування матеріалів треба робити дожержуючись плану.

Після того, коли правильно буде розвішано центр, весь останній матеріал розподілити дуже легко. Ні в якому разі не-можна робити скорочення та перестановки матеріалів внутрі розділів виставки, бо це може перекрутити зміст виставки. Треба пам'ятати, що схема виставки побудована по певному плану, а співвідношення окремих експонатів розгортає тему в цілому.

ПРО РОБОТУ НАВКОЛО ВИСТАВКИ

По закінченні роботи по оформленню і розвішуванню виставки до останнього розділу: „Шевченко в Радянському Союзі" рекомендуємо організувати щити з вітринами радянських видань окремих творів, збірників і видань творів поета на українській мові, а також і в перекладах на мовах народів СРСР.

До ювілейних днів, вийде у світ багато видань творів Шевченка. Ці книги до ювілейної виставки можуть бути надзвичайно живим і цікавим доповненням, і разом з іншими матеріалами говоритимуть про любов народів нашого Союзу до геніального народного співця, про широкий і глибокий інтерес всієї радянської громадськості до його пам'яті.

Окремим розділом може бути вітрина з статтями, дослідженнями, окремими газетними інформаціями про ювілейні дні і з художніми творами присвяченими пам'яті Т. Г. Шевченка.

Таким же способом—показом окремих місць з журналів, альбомів, книг — можна значно збільшити і образотворчий матеріал останнього розділу, що показує відношення Радянського Союзу до літературної і художньої спадщины Т. Г. Шевченка. Особливо багато можна подати хронікального матеріалу, який показує, як проходили ювілейні дні в різних частинах Радянського Союзу.

Надзвичайно важливим моментом в роботі над виставкою після її оформлення є організоване обслуговування її глядачів. Бажано було-б щоб при виставці були постійні консультанти (з педагогів, бібліотекарів, масовиків-інструкторів та ін.) які на місці давали б пояснення. Кращою формою подібного організованного обслуговування є екскурсії.

Виставка дає—в хронологічній послідовності, основні моменти життя і творчості Т. Г. Шевченка, які можуть бути поширені і поглиблені. На допомогу консультантам й для більш детального вивчення матеріалів виставки; до цієї брошури додається автобіографія Т. Г. Шевченка, хронологічна канва його життя і творчості й коротенький опис виставки.

Бажано було б, щоб крім екскурсій вся масова політико-освітня робота, зв'язана з проведенням вечорів пам'яті Т. Г. Шевченка (доповіді, лекції, художні виступи та інш) проходила навколо виставки. Так, приміром виставка може бути гарною ілюстрацією до загальної лекції про Т. Г. Шевченка або ж до художнього читання його творів професіоналами-читцями, що їх влаштовують установи і організації. В час проведення такої роботи краще всього постійно, або в крайньому разі тимчасово встановити виставку в приміщенні, придатному не тільки для екскурсій, а й для доповідей і вечорів художнього читання.

Масову роботу навколо виставки треба побудувати так, щоб виставка була для глядачів вихідним пунктом до дальшого, серйознішого і послідовнішого вивчення творчості великого народного поета.

АВТОБІОГРАФІЧНА ЗАМІТКА Т. ШЕВЧЕНКА [1])

(За його власноручним рукописом)

Тарас Шевченко — сын крепостного крестьянина Григория Шевченка. Родился в 1814 году февраля 25, в селе Кирилловке, [2]) Звенигородского уезда, Киевской губернии, в имении помещика Василия Васильевича Энгельгардта. На осьмом году, лишившись отца и матери, приютился он у дьячка в школе в виде школяра-попихача. По много тяжком двухлетнем испытании, прошел он грамматику, часловец и, наконец, псалтирь. Дьячек, убедившись в досужестве своего школяра-попихача, посылал его вместо себя читать псалтирь по усопших крепостных душах, за что и платил ему десятую копейку, яко поощрение. Но, несмотря на столь лестное к себе внимание сурового спартанца-учителя, в один из многих дней и ночей, когда спартанец-учитель с своим другом Ионою Лимарем были мертвецки пьяны, школяр-попихач, без зазрения совести обнажив задницу своего наставника и благодетеля, всыпал ему великую дозу березовой каши. Помстившись до отвалу и похитивши какую-то книжечку с куншти̇ками, в ту же ночь бежал в местечко Лисянку, где и нашел себе учителя живописи, отца дьякона, тоже спартанца.

Терпеливо бродяга-школяр носил из Тикача три дня ведрами воду и растирал медянку на железном листе; на четвертый день бежал, бежал он в село Тарасовку к дьячку маляру, славившемуся в околотке изображением великомученика Никиты и Ивана-воина; у последнего для большего эффекта рисовал он на левом рукаве две солдатские нашивки. К сему-то Апеллесу обратился школяр-бродяга с твердым намерением перенести все испытания только бы хоть малость научиться его великому искусству. Но, увы, Апеллес, посмотрев внимательно на левую

---

1) Чорновий незакінчений нарис автобіографії за редакцією самого Шевченка.

2) Моринці.

ладонь бродяги, отказал ему наотрез, не находя в нем таланта не только к малярству или шевству, ниже к бондарству.

Потеряв всякую надежду сделаться когда-нибудь хоть посредственным маляром, с сокрушенным сердцем бродяга возвратился в свое родное село с намерением наняться в погонычи, или пасти громадскую ватагу и, ходя за стадом овец и свиней, читать краденую книжку с кунштиками.

И это не сбылось. Помещику Павлу Васильевичу Энгельгардту, только-что наследовавшему достояние побочного отца своего, понадобился расторопный мальчик, и оборванный школяр-бродяга попал прямо в тиковую куртку, в такие же шаровары и, наконец, в комнатные казачки. В должности казачка, он втихомолку срисовывал украденым (у) конторщика карандашом картины суздальской школы, украшавшие панские покои. Странствуя с обозом за своим дидечем в Киев, Вильно и в Петербург на постоялых дворах крал он изображения разных исторических героев, как-то: Соловья-разбойника, Кульнева, Кутузова, казака Платова и прочих, с намерением скопировать их на досуге точь в точь.

Случай и досуг представился в Вильне. Это было в 1829 году, декабря 6. Пан и пани уехали в рессурсы на бал, в доме все успокоилось, уснуло. Тогда он развернул краденые сокровища и, выбрав из них казака Платова, принялся благоговейно-тщательно копировать. Уже дошел до маленьких казачков, гарцующих около дюжих копыт коня казака Платова, как растворилась дверь, пан и пани возвратились с балу. Пан с остервенением выдрал его за уши, надавал пощечин за то, дескать, что он мог не только дом—город сжечь. На другой день пан велел кучеру Сидорке выпороть его хорошенько, что и было исполнено сугубо.

В 1832 году в С.-Петербурге, по неотступной его просьбе, помещик законтрактовал его на четыре года разных живописных дел цеховому мастеру, некоему Ширяеву. Ширяев был ретивее всякого дьячка-спартанца. Но, несмотря ни на какие стеснения, он в светлые летние ночи бегал в Летний сад рисовать с безобразных неуклюжих статуй,—достойное украшенье Петровского сада. В этом саду и в то же время начал он делать этюды в стихотворном искусстве; из многочисленных попыток он впоследствии напечатал только одну балладу „Причинна“. В один из этих сеансов познакомился он с художником Иваном Максимовичем Сошенком, с которым и до сих [пор] в самых искренних братских отношениях. По совету Сошенка, он начал пробовать портреты с натуры акварелью. Для многочисленных проб терпеливо служил ему моделью его земляк и друг, Иван казак Нечипоренко, дворовый человек того же Энгельгардта. Однажды тот же Энгельгардт увидал у Нечипоренко работу своего крепостного артиста, которая ему верно очень понравилась, потому что он начал употреблять его для снятия портретов с своих любимых любовниц, за которые иногда и награждал рублем серебра, не более.

В 1837 году И. М. Сошенко представил его конференц-секретарю в художестве В. И. Григоровичу с целью освободить его от горестного состояния. В. И. Григорович просил о нем В. А. Жуковского, а В. А., предварительно узнавши цену от помещика, просил К. П. Брюллова написать его, В. А. Жуковского, портрет для императорской фамилии с целью разыграть его в лотерею в царском семействе. Великий Брюллов охотно согласился. Портрет написан. В. А. Жуковский с помощью графа М. Ю. Виельгорского устроили лотерею в 2.500 р. ассигнациями и этою ценою была куплена свобода Т. Ш. в 1838 году, апреля 22. С того же дня начал он посещать классы А[кадемии] художеств и вскоре сделался одним из любимых учеников-товарищей великого Карла Брюллова.

В 1844 году [1]) удостоился он звания свободного художника, а в 1847 году был арестован вместе с Костомаровым, Кулишом и многими другими по доносу студента К[иевского] У[ниверситета] некоего Петрова, а 30 мая того же года из каземата третьего отделения Т. Г. Шевченко был сослан в Орскую крепость и потом в Ново-Петровское укрепление с строжайшим запрещением писать и рисовать.

В 1858 году, 22 августа, [2]) по ходатайству графини Анастасии Ивановны Толстой, освободили его из Ново-Петровского укрепления и по ее же ходатайству всемилостивейше повелели быть ему под надзором полиции в столице и заниматься своим художеством.

В 1859 году летом после долгой и тяжкой разлуки увидел он свою прекрасную родину, крепостных братьев и сестру и благополучно осенью возвратился в А[кадемию] художеств, где, благодаря правящих академиею, с любовью истинного художника занимается гравюрою акватинта и аква-форта.

После долгих двухлетних проволок главный цензурный комитет разрешил ему напечатать только те из своих сочинений, которые были напечатаны до 1849 года, вычеркнувши из них десятки страниц...

1860 года в первой половине генваря

---

[1]) В 1845 г.

[2]) Описка Шевченка не 1858, а 1857 рік.

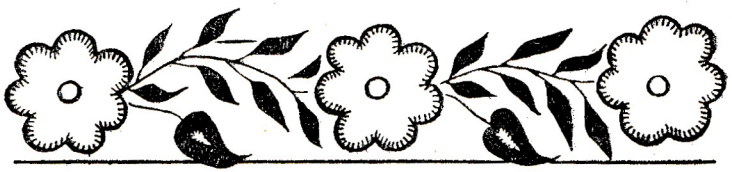

ОСНОВНІ ХРОНОЛОГІЧНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

1814 25 лютого — В селі Моринцях, Звенигородського повіту, Київської губ. в бідній сім'ї селянина-кріпака народився Тарас Шевченко.

1816—Сім'я Шевченка переїжджає з села Моринець в село Кирилівку.

1822—Шевченко вчиться грамоті у дяка Совгиря (Губського).

1823—Умерла мати Тараса на 32 році життя.

1825—Помер батько Тараса—Григорій Іванович Шевченко.

1825—Після смерті батька — Тарас працює школяром-попихачем у дяка Богородського в с. Кирилівці.

1826—Тарас залишив работу у дяка і пішов в с. Лисянку до дяка-маляра вчитися малярства, а далі в с. Тарасовці, теж до дяка-маляра.

1827—с. Кирилівка — пастух селянських овець в с. Кирилівці.

1828—Тарас — батрак попа Григорія Кошиця.

1829—Тарас — дворовий пана Енгельгардта, спочатку на кухні, потім козачком у пана. Поїздка з паном до Києва, Вільно. Пан Енгельгардт (у Вільно), повернувшись вночі з балу, застав Шевченка за малюванням, побив його ще й наказав висікти на конюшні.

1831—Шевченко за паном Енгельгардтом переїздить до Петербурга.

1832—В Петербурзі Енгельгардт законтрактував Шевченка на 4 роки „живописных дел мастеру" Ширяєву, в якого Шевченко пробув до квітня 1838 року.

1836—37—Знайомство Шевченка з художником Сашенком, через якого він познайомився з конференцсекретарем Академії мистецтв Григоровичем. Знайомство з видатними людьми того часу: поетом Жуковським, відомим художником К. Брюловим, художником Венеціановим, українським письменником Гребінкою Є. П. та ін.

1838 22 квітня—Шевченка викуплено з кріпацької неволі. Художник К. Брюлов намалював портрет поета Жуковського, портрет розіграли в лотереї за 2500 карбованців. За цю суму Шевченка було викуплено з кріпацької неволі.

1838—Початок учби в Академії мистецтв. Знайомство з художником Штернбергом, Михайловим та іншими. Цим роком датовані також твори: „Причинна", „На вічну пам'ять Котляревському" та інші.

1839—Академія мистецтв нагороджує Шевченка срібною медаллю за малюнок з натури—етюд „Бійця". В цьому ж році Шевченко написав такі твори: „Тополя", „Думи мої, думи..". „Перебендя", „До Основ'яненка", „Іван Підкова", „Катерина".

1840—Вийшло з друку перше видання „Кобзаря". Академія мистецтв в цьому році нагородила Шевченка срібною медаллю за малюнок „Нищий мальчик дает хлеб собаке".

1841—За малюнок „Цыганка" Академія мистецтв присудила Шевченкові срібну медаль. Вийшла з друку поема „Гайдамаки".

1842—В цьому році Шевченко написав „Гамалію", поему „Слепая" (на російській мові) Маляними фарбами намалював картину (ілюстрацію до своєї поеми „Катерина").

1843—Подорож на Україну. Відвідав своїх родичів селі Кирилівці, після 14 років розлуки. Написав поему (російською мовою) „Тризна", п'есу „Назар Стодоля". Вірш „Розрита могила" та інш. Намалював автопортрет (подарунок В. М. Репніній). Зробив ескізи для „Живописной Украины", написав ілюстрації для видання Полевого „Русские полководцы".

1844—Виїхав з України в Петербург. Був у Москві і познайомився з геніальним російським актором Щепкіним; написав вірш „Чигирин" (присвята Щепкіну).

В Петербурзі написав: „Сон" (У всякого своя доля), „Сова", „Гоголю", „Дівичії ночі" та інші. Видано „Чигиринський Кобзар та Гайдамаки"; вийшло з друку 6 офортів „Живописной Украины".

1845—На вечорі українського письменника Гребінки, Шевченко познайомився з петрашевцем Момбелі. Подав до Ради Академії свої роботи на підставі яких йому надано звання „неклассного художника". Академія мистецтв видала Шевченкові свідоцтво для поїздки на Україну.

Весною ц. р. він виїхав з Петербурга на Україну. Київський губернатор Бібіков командирував Шевченка в Полтавську губернію для вивчення пам'ятників старовини.

Восени на зборах Академії мистецтв Шевченка затверджено в званні „неклассного художника".

Зимою Київська Археологічна комісія запрошує Шевченка співробітником комісії.

В Петербурзі вийшла з друку робота Полевого „Русские полководцы", в якій вміщено 12 малюнків Шевченка.

Написав такі твори: „Єретик", „Сліпий" (Невольник), „Великий льох", „Наймичка", „Холодний яр", „До мертвих і живих...", „Заповіт" та інші.

1846—Зима. Археологічна комісія командирувала Шевченка на Чернігівщину; був у Ісковцях, Лубнах, Ніжені, в останньому познайомився з російським поетом Гербелем.

Весна. Київ. Знайомство з істориком Костомаровим.

Літо-Осінь. Шевченко, як співробітник Археологічної комісії, командирується до різних міст України для археологічних розкопок та опису пам'ятників старовини.

Осінь—Шевченко подав заяву попечителю Київської Учбової округи про призначення його викладачем малювання в Київському Університеті. Написані твори: „Лілея", „Русалка" та інші.

1847—Зима Шевченко виїхав з Києва на Чернігівщину. Написав поему „Відьма".

5 Квітня—повертаючись з Чернігова, був заарештований. В тюремній камері „III отделения" написав цикл поезій „В казематі".

28 Травня—Цар Микола I підписав вирок по справі Шевченка. У вироку було написано:

„Художника Шевченко, за сочинение возмутительных и в высшей степени дерзких стихотворений, как одаренного крепким телосложением, определить рядовым в Оренбургский отдельный корпус, с правами выслуги, поручив начальству иметь строжайшее наблюдение, дабы от него, ни под коим видом не могло выходить возмутительных пасквильных сочинений". (З доповіді начальника III отделения ген. А. Орлова—Миколі I). Резолюція Миколи 1-го на доповіді: „Под строжайший присмотр, запретив писать и рисовать".

1847—Червень. Шевченка з фельд'єгером відправлено в Оренбург, де він був зарахований в п'ятий лінійний полк. З Оренбурга етапом Шевченка направлено в Орськ. Не дивлячись на суворі умови заслання, написав твори: „Княжна", „Думи мої, думи мої", „Згадайте, братія моя", „Мені тринадцятий минало", „Не гріє сонце на чужині" та багато інших.

1848—Травень-Червень. Шевченка з експедицією по дослідженню Аральського моря, відправлено з Орської фортеці в Раїмське укріплення. Прибув в Раїм, пройшовши через безводні киргизькі степи понад 700 клм.

Червень. Шевченко прикомандирований до складу команди на шхуну „Константин" для змалювання берегів Аральського моря.

Липень. Шевченко виїхав з експедицією з гирла Сир-Дарьї в Аральське море.

Вересень. Експедиція залишилась зимувати в Кос-Аралі

1849—Весна. З Кос-Аралу Шевченко з експедицією поїхав на шхуні „Константин" по Аральскому морю.

1849—Травень. Експедиція, закінчивши роботу, прибула в Раїм.
Жовтень. З Раїма Шевченко виїхав з начальником експедиції Бутаковим в Оренбург для закінчення і оформлення робіт експедиції.
Листопад. Прибули в Оренбург.

1850—Лютий. Офіційне повідомлення Шевченка проте, що йому відмовлено в „высочайшем помиловании" (призвіще Шевченка викреслено із списка політичних засланців, що підлягали амністії, самим царем).
Весна. Шевченко в Оренбурзі. Працює над матеріалами експедиції. Написав такі твори: „Петрусь", „Як би ви знали, паничі", „І досі сниться під горою" та богато інших.
Квітень. Обшук у Шевченка знайдено революційні вірші, малюнки, листування. Арешт. Переведено на головну гауптвахту. Заведено нове слідство за порушення—„высочайшей" волі заборони „писать и рисовать".
Травень З Оренбурга переведено в Орську фортецю, в тюрму.
Червень. За особистим распорядженням царя, про порушення Шевченком „высочайшей воли„ заборони писати та малювати, видається наказ за яким Шевченкові: „1) Бумаги передать по принадлежности в III отделение собственной его величества канцелярии для надлежащего по ним разыскания. 2) Рядового Шевченку подвергнуть немедленно строжайшему аресту и содержать под оным до исследования о виновных, допустивших его вести переписку и заниматься рисованием. 3) По окончании следственного дела перевесть Шевченко под строжайший надзор из 5 Оренбургского линейного в другой отдаленный батальон".
Вересень. З тюрми Орської фортеці переведено на службу в Новопетровську фортецю під найсуворіший нагляд.
Жовтень. Прибув в Новопетровську фортецю.

з **1850** по 2/VIII **1857** р. Шевченко в Новопетровській фортеці під суворим наглядом. Жив у неможливо тяжких умовах і все ж, не дивлячись на це, він продовжував писати. За цей час він написав російські повісті, що в реалістичних картинах відображають гніт самодержавного кріпосницького ладу: „Варнак", „Наймичка" „Художник", „Близнецы", Капитанша", „Несчастный", „Музыкант", „Княгиня", „Прогулка" та інші. Вірші: „Знову лихо", „Мій боже милий". З 1852 року починаэ займатись скульптурою. В 1856 році з „нагоди коронації" була оголошена амністія политичним засланцям, але Шевченка манифесті в цей раз обійшов.

1857. 16 квітня. До штаба корпуса надійшов наказ про звільнення Шевченка.
2 травня. Шевченко одержав повідомлення від друзов, що цар підписав йому амністію (ця амністія була наслід-

ком довгого клопотання ряду російських письменників і художників).

12 червня. Шевченко почав писати свій „Щоденник".

21 липня. Офіційне повідомлення Шевченка про звільнення з заслання.

2 Серпня. Виїхав з Новопетровського укріплення по Каспійському морю до Астрахані.

22 серпня. На пароплаві „Князь Пожарський" поїхав по Волзі.

20 вересня. Приїхав у Нижній-Новгород. Затриманий поліцією для відрядження в Оренбург на постійне місце мешкання, за наказом з Петербурга. Через хворобу не міг виїхати і залишився на всю зиму в Нижньому.

Грудень. Приїхав до Н.-Новгорода для зустрічі з Шевченком його друг відомий російський актор Щепкін.

1858—Лютий. Шевченкові в наслідок клопотань його друзів, дозволено жити в Петербурзі під наглядом поліції.

8 Березня. Виїхав з Нижнього Новгорода.

10 Березня. Приїхав до Москви. Познайомився з декабристом Волконським.

27 Березня. Приїхав до Петербурга. Познайомився з поетом Курочкіним та його братом.

Травень. Приступив до роботи в Академії мистецтв і оселився в будинку Академії.

Грудень. Дозволено новим виданням надрукувати „Кобзар". Познайомився з знаменитим артистом-трагіком Айра Олриджем. Написав його портрет. Познайомився з відомим російським письменником І. С. Тургеневим.

1859—Січень. Познайомився з українською письменницею Марко-Вовчок. Присвятив їй вірша.

Травень-Червень Виїхав на Україну. Побував у рідному селі та інших місцевостях.

Липень. Заарештований на Михайловій горі, поблизу Переяслава, за богохульство. Перевезений в Черкаси; з Черкас відправлений до Петербурга.

Вересень. Приїхав в Петербург. В цьому році Шевченко познайомився з Чернишевським та його однодумцями.

1860—Січень. Вийшов з друку „Кобзар", в який увійшли всі опубліковані твори Шевченка.

2 вересня. Рада Академії мистецтв надала Шевченкові звання академіка по гравіюванню.

3 жовтня. Одержав атестат на звання академіка.

Літо-Осінь. Займається культурно-освітньою роботою. Видає „Буквар" для „воскресных школ", розповсюджує „Кобзар". Напружена літературна та художня діяльність.

1861—Січень. Шевченко тяжко захворів.

14 лютого. Останній вірш Шевченка: „Чи не покинуть нам, небого!"

25 лютого. Телеграмою полтавська громада вітає Шевченка з днем народження.
26 лютого. О 5-ій годині ранку Шевченко помер.
28 лютого. День похорон Шевченка в Петербурзі на Смоленському кладовищі.
25 квітня. Тіло Шевченка перевозять з Петербургу на Україну.
10 травня. Шевченко похований на Чернечій Горі, поблизу Канева.

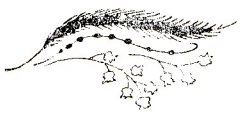

495317
Державна 1925/39
Наукова Бібліотека
ім. Короленко. Харків

Відпов редактор *Д. Д. Копиця.*
Техн. редактор *С. Д. Загрянський*
Випуск. *Д. П. Кононович*
Коректуру провела *М. М. Савіцька*

Здано в виробництво 13/II 1939 р.
Підписано до друку 2/III 1939 року
Леноблмісккліт № 1362. Замов № 892
2 друкованих аркуша. 1 папір. лист
папір 62×94¹/₁₆. Тіраж 1000 прим.
1 типография Гизлегпрома, Ленинград,
ул. 3 Июля, 55

Безкоштовно

7729

Склад издания
Ленинградская база
Учебно-наглядных пособий
УЧТОРГА РОСКУЛЬТТОРГА

Ленинград
1939